

“Büyük Birader”in Panoptikonu Bağlamında The Capture Dizisinin Analizi

SELÇUK İLETİŞİM

DERGİSİ 2024;

17(2):231-257

doi: 10.18094/JOSC.1376163

Pınar Basmacı

ÖZ

Cezalandırmadan daha faydalı olduğu ve bu bağlamda da kullanımının arttığı gözetim mekanizmasıyla, bireylerin özdenetim yapmaları sağlanmaktadır. Bu mekanizma içerisinde, Foucault'un ifadesiyle gözün iktidarı haline gelen iktidar ise yalnızca kendi çıkarlarını gözetmekte ve gerçekliği de bu perspektifle inşa etmektedir. Sistemin kusursuz işlemesi noktasında ise yurttaşların bilgilerini depolamak önem arz etmektedir. Bu da enformasyon toplumuyla gözetim toplumu birbirine bağımlı kılmaktadır. Gözetlemede ve enformasyon elde etmede, iktidarlar panoptik aygıtlardan faydalanmaktadır. Bu aygıtlarda bireyler görülmekte, ancak görememektedir. Tüm bunlar doğrultusunda *The Capture* dizisinin, 1984 romanıyla kıyaslanarak ele alındığı bu çalışmanın konusunu, dizi bağlamında gözetim, enformasyon ve iktidar kavramları ile romandaki ortak söylemleri ortaya koymak oluşturmaktadır. Bu perspektifle, dizinin ele alınan kavramlara ve romanla ortaklıklara sahip olup olmadığını ortaya koymak çalışmanın amacını, söz konusu kavramların nasıl işlendiğini ve romanla ne gibi ortaklıkların bulunduğunu tespit etmek ise problemini oluşturmaktadır. Çalışma, distopik bir romanla, günümüzün teknolojisini ve işleyişini ortaya koyan dizideki ortaklıkları sunduğundan dolayı önemlidir. Söylem analizinin kullanıldığı çalışmada, iktidarın çıkarlarının ve gerçeklerinin her şeyin üzerinde olduğu, bireylerin her an gözetlenmekle birlikte, suça meyilli dahi olmaması gerektiği, yani romandaki gibi yalnızca fiziksel suç değil, düşünce suçunu da işlememesi gerektiği tespit edilmiştir. Ayrıca, dizideki ve günümüzdeki “Büyük Birader”in, romandaki “Büyük Birader”den daha sorunlu bir yerde durduğu sonucuna varılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Gözetim, Enformasyon, Panoptikon, İktidar, Büyük Birader

PINAR BASMACI

Doç. Dr.

Marmara Üniversitesi

pinarkovaci@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-2552-7955>

Geliş Tarihi: 15.10.2023 Kabul Tarihi: 17.07.2024 Yayın Tarihi: 15.10.2024

Atıf/Citatiton: Basmacı, P. (2024). “Büyük Birader”in panoptikonu bağlamında *The Capture* dizisinin analizi. *Selçuk İletişim*, 17(2), 231-257. <https://doi.org/10.18094/josc.1376163>

Analysis of The Capture TV Series in the Context of the Panopticon of "Big Brother"

JOURNAL OF SELCUK
COMMUNICATION 2024;
17(2): 231-257
doi: 10.18094/JOSC.1376163

Pınar Basmacı

ABSTRACT

Individuals can exercise self-control through the surveillance mechanism, which is more beneficial than punishment and its use is increasing in this context. Within this mechanism, the power, which has become the power of the eye, as Foucault puts it, only looks out for its interests and constructs reality with this perspective. Storing citizens' information is important for the flawless functioning of the system. This makes the information society and the surveillance society interdependent. Powers use panoptic devices in surveillance and obtaining information. In these devices, individuals are seen but cannot see. In line with all these, the subject of this study, in which *The Capture* series is discussed by comparing it with the novel *1984*, is to reveal the concepts of surveillance, information, and power in the context of the series and the common discourses in the novel. From this perspective, the study aims to reveal whether the series has commonalities with the concepts discussed and the novel, and the problem is to determine how the concepts in question are handled and what commonality they have with the novel. The work is important because it presents the partnerships between a dystopian novel and a series that reveals today's technology and functioning. In the study where discourse analysis was used, it was determined that the interests and realities of the government are above everything else, and although individuals are monitored at all times, they should not even be prone to crime, that is, they should not commit not only physical crimes but also thought crimes, as in the novel. Additionally, it has been concluded that the "Big Brother" in the series and today is in a more problematic place than the "Big Brother" in the novel.

Keywords: Surveillance, Information, Panopticon, Power, Big Brother

PINAR BASMACI
Assoc. Prof. Dr.
Marmara University
pinarkovaci@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-2552-7955>

Received: 15.10.2023 Accepted: 17.07.2024 Published: 15.10.2024

Atıf/Citatiton: Basmacı, P. (2024). "Büyük Birader" in panoptikonu bağlamında *The Capture* dizisinin analizi. *Selçuk İletişim*, 17(2), 231-257. <https://doi.org/10.18094/josc.1376163>

GİRİŞ

Gözetim, sosyal denetimin bir aracı olarak karşımıza çıkmakta ve artık pek çok şey iktidarca gözetlenmektedir. İktidarın gözüne gözükmeme, iktidarın gözünden kaçamama noktasına evrilmiştir ve gelinen bu nokta, cezalandırmadan daha etkilidir. Bireylerin özdenetim yapmalarını sağlayan bu sistemde, iktidar bireyleri kategorize etmekte ve artık gözün iktidarı haline gelmektedir. Söz konusu iktidarın gözü ise değişken hakikatler yaratmakta, bu da Foucault tarafından hakikat siyaseti olarak adlandırılmaktadır (Oranlı, 2014, s. 44). Bu siyasette iktidarın çıkarları baz alınmaktadır.

İktidar bireyleri gözetlerken, onlar hakkında bilgiler edinmekte ve bu bilgileri depolamaktadır. Castells (2016, s. 14) bu bağlamda, bireylere ait bilgilerin iktidarların elinde olduğunu ve iktidarın bu bilgileri çıkarları doğrultusunda kullandığını ifade etmektedir. Bu yüzden de Kumar (2013, s. 16) enformasyon toplumuyla ideolojinin iç içeliğine vurgu yapmaktadır. Bunun bilincinde olan bireyler ise sürekli kendi kendilerini kontrol ederek yaşamak zorunda kalmaktadırlar. Her yerde olan iktidar ise söz konusu gözetimin yurttaşlar için olduğunu ve "iyi insanların" rahatsız olmayacağını ifade ederek, bireyleri baskılamaktadır.

İktidar, bireyleri gözetlerken ve onlar hakkında bilgi edinirken, panoptik aygıtlardan faydalanmaktadır. Bu aygıtlarla birlikte, artık bakılan iktidar değil, yurttaşlardır. Bu sistemde görülen, fakat göremeyen bireyler üzerinde iktidar, kendiliğinden çalışmaktadır. Bu yüzden de Foucault bu sistemi, ideal hale getirilmiş iktidar mekanizması olarak nitelendirmekte ve artık bireylerin, bu makine içerisinde yaşadığını ifade etmektedir.

Tüm bunlar ışığında gözetim, enformasyon ve iktidar kavramlarının, *The Capture* (Ben, Kent, & Langdale, 2019) dizisi üzerinden tartışılacağı çalışmada, ayrıca dizi, *1984* (Orwell, 2019) romanıyla da karşılaştırılacaktır. Çünkü distopik bir evreni anlatan ve bu evren içerisinde "Büyük Birader" söylemini üreten romanla, dizideki ve dizi dolayısıyla da aynı teknolojiye sahip günümüzün paydaşlıklarını ortaya koymak, günümüzdeki gözetim, iktidar ve enformasyon ilişkilerini anlamlandırmak noktasında önemlidir. Dizinin gözetim, iktidar, panoptikon ve enformasyon kavramlarına karşılık gelip gelmediğini ve romanla ortaklıklara sahip olup olmadığını ortaya koymak çalışmanın amacını, söz konusu kavramların nasıl işlendiğini ve romanla ne gibi ortaklıkların bulunduğunu tespit etmek ise problemini oluşturmaktadır. Çalışma *1984* romanı ile *The Capture* dizisinin altı bölümlük ilk sezonu ile sınırlıdır ve söylem analizi

yöntemi kullanılacaktır. Çalışmada öncelikle gözetim ve gözetim kavramında önemli olan Foucault'tan bahsedilecek, Foucault'nun gözetime dair düşüncelerine yer verilecektir. Ardından gözetim, iktidar ve enformasyon toplumu kavramları ve bu kavramların birbiriyle ilişkileri irdelenecektir. Sonraki başlıkta ise iktidar ve panoptikon ilişkisi ele alınacak olup, daha sonra söz konusu kavramlar bağlamında, dizinin analizi yapılacak ve 1984 romanıyla ortak yanları ortaya konacaktır. Sonuç bölümünde ise elde edilen bulgular tartışılacaktır.

FOUCAULT VE GÖZETİM

Eskiden beri var olan gözetim, modern dönemle birlikte artmıştır. Gözetim yalnızca bürokrasi değildir. Gözetim, hali hazırdaki sosyal uyumla ilişkili ve sosyal denetimin aygıtıdır. Gözetim araçları esasen doğru ödemenin yapılıp yapılmadığı, doğru sosyal yardımların alınıp alınmadığı, suç, terörizm ve uyuşturucunun denetimi, tüketicinin ürünlerden haberdar edilip edilmediği, sağlığı tehdit eden riskler, seçimlerde oy kullanabilme durumu gibi birçok şeyin gözetlenmesini sağlamaktadır (Canpolat, 2005, s. 130). Günümüzdeki anlamından farklı olsa da gözetimin hep var olduğunu ifade eden Canpolat'ın aksine Foucault (2012, s. 23), gözetlemenin 18. yüzyılın sonu ile 19. yüzyılın başında ortaya çıktığını belirtmektedir. Foucault bu yıllarda, iktidarın gözetlemenin, cezalandırmadan daha etkili ve verimli olduğunu fark ettiğini söylemektedir. Foucault'un söylemlerinden hareketle, bireylerin suça eğilimleri noktasında, onları cezalandırmaktan ziyade, sürekli olarak gözetlendiklerini düşündürmenin daha caydırıcı olduğu söylenebilir.

Foucault (2012, s. 156-157) ayrıca gözetlemenin iktidar tarafından uygulanmaya başladığı süreçten önce, bireylerin ne yaptıklarıyla hiç ilgilenilmediğini söylemektedir. Özellikle de feodal toplumlarda, senyörün genel olarak, toprak, köy ve ailelerle ilgilendiğini, ancak bireysel olarak ilgisiz olmakla birlikte, bireylerin de iktidarın gözüne gözükmeyişini ifade etmektedir. Fakat Foucault'ya göre bir an gelmiştir ve toplumdaki herkesin ayrı ayrı iktidarın gözü tarafından algılanması gerekmiştir. Çünkü kapitalizm, tüketim, kimin ne işle ilgilendiği gibi soruların cevabı ya da isyan gibi başkaldırıları önlemek için denetimi sağlama isteği ortaya çıkmış ve iktidar için her bireyin kesin ve somut gözetlenmesi kaçınılmaz hale gelmiştir. Başka bir deyişle de iktidarın gözüne gözükmeyen bireyler, iktidarın gözünden kaçamayan bir duruma evrilmiştir.

Foucault (2019, s. 256-257) iktidarın gözünün her yerdeliği perspektifinden, gözlemevlerinden bahsetmekte ve görünmeden görmedeki bakışların çoklu olduğunu, aynı zamanda birbiriyle birleştiğini ve gözetimlerin bazı teknikleri içerdiğini söylemektedir. Görünenle ve ışıkla ilgili karanlık sanat olarak nitelendirdiği bu durumun, kabullendirmeye yönelik tekniklerle, onu kullanmaya dair usullerin insanı yeni bir bilgiye hazırladığını ifade etmektedir. Foucault, söz konusu gözlemevlerinin ideal bir örneğinin askeri kamplar olduğunu belirtmektedir.

Bununla birlikte Foucault, 20. yüzyılın toplumlarında artık iktidarın tek kişilik ve devamlı olarak yüzünü gösteren yapısının sona erdiğini belirtmektedir. Foucault bunun yerine, iktidarın bilinmeyen stratejilerin olduğu, cezaların gösterilerek uygulandığı değil, bireylerin iktidarın gözetleme yöntemlerinden dolayı kendi kendini kontrol ettiği bir yapı haline geldiğini söylemektedir. Bu yapıda iktidar şekil değiştirmiş ve görünmez olmuştur. İktidar artık gözün iktidarı haline gelmiştir (Özdel, 2012, s. 25). Daha öz bir deyişle, cezaların yerini gözetleme almıştır. Fakat bu gözetleme, nerde, ne zaman ve kimin tarafından yapıldığı belli olmayan bir gözetleme olmakla birlikte, söz konusu bilinmeme durumu, bireylerin özdenetimini beraberinde getirmiştir. Burada değinilmesi gereken önemli bir diğer nokta ise Foucault ve Allen'den aktarıldığı üzere iktidarın "yapmamalısın" diyen kişiyi tanımlamasıdır. İktidarı olumlayan ve kabullenilmesini sağlayan husus, iktidarın açıkca "hayır" diyen bir güç olarak konumlanmamasıdır. Buna rağmen bilgiler oluşturulmakta, söylemler üretilmekte ve üretilen bu söylemler içselleştirilmektedir. İçselleştirilen söylemler ise özünde iktidarın sesinden öte bir şey değildir (Kılınç Özüölmez, 2019, s. 633-634).

Gözetlemeyle birlikte, artık toplumdaki ziyade bireyler ön plana çıkmış ve her bireyin ayrı ayrı gözetimi mümkün hale gelmiştir. Foucault, bu nedenle iktidarın, bireyleri kategorize ettiğini, bireyselliği belirlediğini, herkesi kimliğe bağladığını, bireylere bir gerçeklik yarası dayattığını ve böylelikle günlük hayata doğrudan karıştığını söylemektedir. Bu da bireyleri özne yapan bir iktidar biçimidir (Özmkas, 2014, s. 56). Başka bir deyişle, gündelik yaşamın ayrılmaz parçası haline gelen iktidar ve iktidarın gözü, birtakım yollar izleyerek, bireylere uymak zorunda oldukları bir hakikat yarası dayatmaktadır. Ancak bu hakikat yarası, esasında yalnızca iktidarların kendi hakikatlerinden ibarettir.

Foucault bu bağlamda hakikat siyaseti kavramından bahsetmekte ve bu kavramı, siyaseti, gerçeğin, söylemler aracılığıyla iktidar sistemlerince kurgulanması anlamında kullanmaktadır. Mevcut

iktidar ilişkileri ile iktidar kurma pratiklerinin kendilerini tekrardan var edebilmek noktasında hakikat söylemlerine gerek duyduklarını söyleyen Foucault, hakikat söylemlerinin, iktidarla birlikte iktidarın ilişkilerini de yasallaştırmada kullanılan bilgiler bütünü olduğunu ifade etmektedir. O'na göre, bu söylemlerin üretilme nedenindeki yönetsel esası açığa çıkarmak, diğer bir deyişle, söz konusu söylemlerin hükmetmek için kullanılmalrı, bu söylemlerin kapsadığı bilgilerin yanlışlığı veyahut doğruluğu üzerine düşünülmesinden ziyade, bu bilgilerin hangi maksatla sunulduğuna cevap aramayı sağlamaktadır. Bu yüzden Foucault'ya göre, hakikat söylemlerinin hakikatten ziyade, mevcut siyasi iktidarın, hakikat diye kurgulamak için uğraştığı bilgilerle ilgilidir (Oranlı, 2014, s. 44-45). Daha öz bir deyişle, iktidar bireyler üzerine kurduğu gözetim ve denetimle, kendi hakikatini bireylere uygulatırken, görünmeyen ve sorgulanmayan iktidarın gözü ise değişebilen hakikatler yaratmaktadır. İktidarın çıkarları doğrultusunda üretilen bu hakikatlerde, önemli olan gerçeklik değil, ortaya konanın, iktidarın menfaatlerini ne kadar karşıladığıdır.

GÖZETİM, ENFORMASYON TOPLUMU VE İKTİDAR

Gözetim, iktidar ve enformasyon toplumunun ilişkisini ele almadan önce enformasyonizm kavramına değinmek, enformasyon toplumunu anlamlandırabilmek adına gereklidir. Manuel Castells (2013, s. 13) enformasyonizmin, verimliliğin esas unsurunun, üretim elamanlarının bileşimiyle kullanımının, enformasyon ile bilgiyi en fazla baz alan bir kalkınma biçimi olduğunu ifade etmektedir. Enformasyonizmin yükselişinin de ağ toplumun ayrılmaz bir parçası olduğunu eklemektedir. Söz konusu bu yükseliş, kuramcılar tarafından üçüncü dalga olarak nitelendirilmekte ve enformasyonizmi benimseyen toplumlar da enformasyon toplumu olarak adlandırılmaktadır. Laughey (2010, s. 106) bu bağlamda, teknoloji merkezli üçüncü dalgaya 1950'lerden sonra geçildiğini belirtmekte ve birinci dalganın tarım, ikinci dalganın da sanayi odaklı olduğunu eklemektedir.

Enformasyon toplumu ile ilgili olarak Castells (2013, s. 85, 330) söz konusu toplumun, enformasyon teknolojisi kullanan toplum olmadığını, enformasyonel paradigmanın ilerlemesiyle bağıntılı, ancak enformasyonel paradigmaca oluşturulmayan kendine has bir toplumsal yapı olduğunu ifade etmektedir. Ayrıca, enformasyon toplumunun, soyut bilgi işlemin maddi gücüyle toplumun anlamlı bir kültürel kimlik arayışı arasındaki tarihsel gerilime dayandığını ifade etmektedir. Daha açık bir deyişle

Castells, enformasyon toplumunun, enformasyon odaklı toplum olmanın daha ötesinde olduğunu söylemektedir.

Kumar (2013, s. 15-16) ise enformasyon toplumu kavramının, batı geleneğinin ilerlemeci ve liberal teamülüyü uyumlu olduğunu, aynı zamanda Aydınlanma'nın ilerleme ve rasyonelliğe karşı sahip olduğu inancını koruduğunu söylemektedir. Söz konusu kavramın genellikle ideolojinin ortasında yer aldığını da belirtmektedir. Daha açık bir deyişle Kumar, enformasyon toplumunun ideolojiyle bağlantısının altını çizmektedir. Çünkü enformasyon, daha önce de belirtildiği üzere iktidara göre şekillenmekte, yani iktidarın çıkarları doğrultusunda gerçeklikler yaratılabilmektedir.

Bu çağla ilgili değinilmesi gereken bir diğer nokta da Castells'in ifade ettiği üzere, enformasyonun küresel akışının eşit olmadığı ve dünyanın bütün bölgelerine nüfus etmediğidir. Gözetim toplumu yaklaşımı da zaten bu doğrultuda, bilgi ile enformasyonu, toplumdaki eşitsizliklerle denetimin temel nedeni olarak ortaya koymaktadır (Laughy, 2010, s. 109, 113). Eşit akışın sağlanamamasının yanı sıra bu çağla birlikte, eşitsizlikler daha da artmış ve teknolojiye ulaşan ve ulaşamayan toplumlar arasındaki fark ciddi bir oranda açılmıştır.

İdeolojik olarak kullanılan ve eşit dağılmayan enformasyonun iktidar ile ilişkisi bağlamında Castells (2016, s. 14), yurttaşları ilgilendiren bilgilerin hükümetlerin ve bu bilgiyi kamusal alandan saklamak isteyen güçlü örgütlerin tekelinde olduğunu, böylece yurttaşların hükümetlerce güçsüzleştirildiğini söylemektedir. Kısaca Castells, bireylere ait her türlü bilginin iktidarın elinde olduğunu ve bu bilgilerin iktidarın çıkarları doğrultusunda kullanılacağını bilen bireylerin ise bu bağlamda hareket etmek zorunda olduklarını ifade etmektedir.

İktidarın, bilgiyi elinde tutması perspektifinde Hobsbawn (2011, s. 42) devletlerin, yönettiği alan ve nüfusu tanımlayabilir hale geldiğini ve kendi egemenliğiyle ilgili olarak giderek artan bir enformasyon yığını tedarik ettiğini söylemektedir. Daha açık bir deyişle bilgi ve güç edinerek, amaçlarını büyüttüğünü, sorumluluk ile müdahale alanlarını genişlettiğini ifade etmektedir. Genişleyen bu müdahale alanları ve ellerinde tuttıkları bilginin çokluğu, başka bir deyişle iktidarın bu gözetim ve denetim mekanizması, yurttaşlar üzerinde baskı kurmakta ve iktidarın denetimi, bireylerin özdenetimine dönüşmektedir. Bu da iktidarın işini kolaylaştırmaktadır.

Tüm bunlardan hareketle şunu söylemek mümkündür ki enformasyon toplumu gözetim kavramıyla iç içe yer almakta ve enformasyonun artışı, gözetim ve denetimin artışı da kolaylaştırmaktadır. Bu nedenle de Beniger enformasyon toplumunu “Denetim Devrimi” olarak adlandırmaktadır (Kumar, 2013, s. 31-32). Laughey (2010, s. 105) de aynı doğrultuda, enformasyon toplumu kavramının yerini günümüzde artık gözetim toplumu kavramının almaya başladığından bahsetmektedir. İyi ve kötü kullanımına açık olan enformasyon, eğitilebilmekte, özgürleştirilebilmekte ve ekonomik refah sağlayabilmektedir. Fakat bununla birlikte askeri, ticari ve siyasi gayeler için kötüye kullanılabilmesi de mümkün olabilmektedir.

Çünkü enformasyon teknolojileri, iktidara cep telefonları, kameralar, kredi kartları, banka verileri, internet aracılığıyla her türlü veriye ulaşma imkânı vermektedir. Böylece iktidarın denetleme ve gözetleme gücü üst noktalara ulaşmaktadır (Dolgun, 2004, s. 56). Foucault da iktidarın her yerde olduğunu, ancak bu her yerdeliğin, iktidarın her şeyi kapsamasından ziyade, her yerden gelmesinden ötürü olduğuna işaret etmektedir (Becermen, 2014, s. 254). İktidar artık, enformasyon teknolojileriyle, yaşamın her anında ve her yerindedir. Bu durum da enformasyon toplumunu, gözetim toplumuna dönüştürmektedir. Dolgun (2004, s. 56,61) bu bağlamda, enformasyon teknolojilerinin iktidara sağladığı söz konusu avantajların, egemen olanın toplumdaki hâkimiyeti kurma amacıyla kullanılmasını beraberinde getirdiğini ifade etmektedir. Ayrıca kamusal alan, zaman ile mekân, beden, mahremiyet, demokrasi, siyaset ve cemaat gibi kavramları yeniden tanımladığını da belirtmektedir. Çünkü enformasyon teknolojileri ve gözetim aygıtlarıyla bir arada yürütülen yeniçağda, tüm bu kavramların içeriği değişmiştir. Bu noktada internet, ayrı bir öneme sahiptir. Dolgun (2004, s. 63) da internetin altını çizerek, internetin, enformasyon teknolojilerinin gelişimi ile daha önce görülmemiş bir panoptik aygıtı dönüştüğünü ifade etmektedir. Çünkü internet ve enformasyon teknolojilerinin gelişimi, görülmeyen gözün en iyi karşılığıdır. Canpolat'ın (2005, s. 131), gözetimin ulus devlet, yurttaşları fişlemesini kolaylaştırdığını ve bunun da ötesinde gözetimin, başlı başına bir iktidar kaynağı olduğunu söylemesi de bunu desteklemektedir.

Bu doğrultuda da enformasyon ve gözetimin, egemen olanın her alanda işine yaradığını vurgulamak gerekmektedir. Söz konusu enformasyon ve gözetim, herhangi bir eleştiriye uğradığında ise bunu baskılamak adına devlet kurumları, yolsuzluk ve vergi kaçakçılığı ile mücadelede gözetim tekniklerinden faydalandıklarını söylemektedir. Bu durum herkesi memnun etmese de devlet, bu

yasalarla vatandaşın parasını koruduğuna dair vurgu yapmakta ve halkını rahatlatmaktadır. Ayrıca saklayacak bir şeyi olmayan “iyi insanların” herhangi bir şikâyeti olmadığını, yalnızca suçluların ve kötülerin bu fikirden rahatsız oldukları izlenimi yaratılmaktadır (Laughey, 2010, s. 115). Daha öz bir deyişle, enformasyon ve gözetimin tüm nimetlerinden faydalanan iktidar, buna karşı çıkanların yalnızca suçlular ve kötüler olabileceği fikrini aşılıyarak, yine kendi gerçekliğini yaratmakta ve yine bu doğrultuda, saklayacak bir şeyi olmayanların, söz konusu enformasyon depolama ve gözetlemeden rahatsız olmamaları gerektiğini ifade etmektedir.

İKTİDAR VE PANOPTİKON

Gözetim, içinde barındırdığı ayrıştırma, hesaplama, akılcılaştırma, kontrol, sınıflandırma ve mekânsal olarak düzenleme gibi yöntemlerle, bireysel bedenlerin belirli bir kalıba uygun şekle sokulmasını sağlamıştır. Egemenlik paradigması korku yaratma, bu vasıtayla da egemen olanı ortaya çıkarma amacıyla hareket ederken, disiplinler yöntemler bakış açısını farklılaştırmıştır. Bundan böyle bakılan iktidar değil, iktidara bağımlı öznelerdir (Gambetti, 2014, s. 25). Daha açık bir deyişle, enformasyon ve onunla gelen gözetim toplumundan önce, halk iktidarı izlerken, artık iktidar halkı izlemektedir.

Foucault (2019, s. 260) da buna dair bir sistemden bahsetmektedir. Söz konusu sistem, tek bir bakışla her şeyi devamlı bir şekilde görme fırsatı vermektedir. Sistemdeki merkezi nokta, her şeyi çözen ışıkların temeli olmakla birlikte, bilinmesi gereken tüm şeylerin yoğunlaşma yeridir de. Daire şeklinde ve iç içe düzenlenen binaların merkezinde yüksek bir bina hayal eden Ledoux, bu yöntemle, asayiş ve gözetime dair tüm yönetsel işleyişin burada toplanmasını, emirlerin buradan gelmesini, tüm faaliyetlerin buradan kaydedilip, hataların buradan yargılanmasını amaçlamıştır.

Ledoux’un bu hayali esasında Bentham’ın panoptikonuna dayanmaktadır. Bentham’ın panoptikonu, gözetlemeyi sağlamak adına yapılan denetim şeklidir ve çevrede çember şeklinde bir bina, ortada bir kule, kulede çemberin iç cephesini gören geniş pencereler bulunmaktadır. Çevre bina hücrelere ayrılmıştır ve ortadaki merkez kuleye tek bir gözetmen, hücrelerin her birine de gözetlenmek istenen hasta, işçi, mahkûm vs. konmaktadır. Bu düzenleme görülmeden görmeye imkân tanımaktadır (Foucault, 2019, s. 295).

Panoptikon sistemini biraz daha detaylandırmak gerekirse, bu sistemde herkes bir gözetmen aracılığıyla görüldüğü bir hücreye kapatılmaktadır. Bireyler, görülmekte ama görememekteler. Bu bağlamda bir bilginin nesnesi haline gelen bireyler, asla bir iletişimin öznesi olamamaktadırlar. Panoptikonun önemli tesiri de tutuklu olan kişide, iktidarın kendiliğinden çalışmasına imkân veren sürekli, aynı zamanda da bilinçli bir görülebilme halini ortaya koymak olmaktadır. Tutuklu o anda izlenip izlenmediğini asla bilememekte, ancak bunun her an olabileceğine dair de bir şüphesi bulunmamaktadır (Foucault, 2019, s. 296-297). Panoptikon sistemindeki en önemli noktayı da esasen bu oluşturmaktadır. Her an gözetlenebilme endişesine sahip olan mahkûmların, kurallara uygun davranmak, otoriteye boyun eğmek ve bu perspektifle de sürekli kendilerini kontrol etmekten başka şansı kalmamaktadır.

Ritzer ve Stepnisky'e (2018, s. 507) göre, söz konusu özdenetimi beraberinde getiren panoptikon mekanizmasında, bilgi, teknoloji ve iktidar arasında bir bağlantı bulunmaktadır. Bu bağlamda da Foucault (2019, s. 301-302) panoptikonu, ideal biçime getirilmiş bir iktidar mekanizması olarak nitelendirmekte ve panoptikonun, iktidar laboratuvarı gibi işlediğini söylemektedir (Foucault, 2019, s. 301). Başka bir deyişle, panoptikon mekanizması, iktidarın en mükemmel halidir. Çünkü iktidar, yalnızca gözetlediğini göstermekte, bunun dışında ise bir çaba harcamasına gerek kalmamakta, zaten bireyler artık kendi kendisini denetler ve kontrol eder hale gelmektedir. Bu sistemde kimin, ne zaman, nerede, kimleri izlediği bilgisi de olmadığından, daha öz bir deyişle ise ortada bir görünmeyen göz söz konusu olduğundan, bireyler her yerde ve sürekli izleniyormuş gibi davranmak durumunda kalmaktadır.

Bunun yanı sıra panoptik iktidarın başka bir avantajı da söz konusudur. Bu avantaj iktidarın artık şiddet uygulamak zorunda kalmamasıdır. Çünkü şiddet uygulayan ve cezalandıran bir iktidar için bu durum çok masraf gerektirmektedir ve bunun siyasal bir bedeli de vardır. Örneğin çok fazla şiddetin kullanılması, isyanlara, direniş ve itaatsizliklere neden olmaktadır. Öte yandan panoptikonda ise çok az harcama gerektiren bir bakış vardır. Silaha, şiddete ya da maddi sınırlamalara gereksinim duymayan, sadece bir bakış söz konusudur. Gözetleyen bir bakış ve bakışın yükünü üstünde duymayan herkes, bakışı öylesine içselleştirmektedir ki nihayetinde kendisi, gözleme yerine varmaktadır. Böylelikle herkes, kendisi üstünde ve kendisi için söz konusu gözetlemeyi işletmektedir (Foucault, 2012, s. 94-95). Zaten bütün gözetleme mekanizmalarında var olan "her şeyi eşit gören ve eşit kılan" bu üstten bakış ile bireylere hem "yanlış yapmadığı sürece korkacağı bir şey olmadığı" göndermesi yapılmakta hem de kendisi gibi diğerlerinin de gözetim altında olduğu hatırlatılmaktadır (Özmkas, 2014, s. 68).

Panoptik içindeki iktidar tekniklerinden de bahseden Foucault (2012, s. 94), bu tekniklerin çok çarpıcı olduğunu söylemektedir. Foucault buradaki bakışın, aynı zamanda söz olduğunu ve esas denetçiyi, her bir hücreye bağlayan muhteşem bir buluşun olduğunu belirtmektedir. Bu buluştaki en önemli nokta da caydırmanın önemidir. Sürekli bir denetçinin gözünün önünde olmak, kötülük yapma gücünü ve hatta kötülük yapma düşüncesini bile neredeyse yok etmektedir. Bu durumu iki kelimeyle özetlemek mümkündür: Yapamamak ve isteyememek.

Gambetti (2014, s. 25) de bu durumu kısaca şöyle özetlemektedir: Gözetlenen özneler, kuralları özümseyen, ayrıca iktidarı, kendi sübjektifliğinde tekrardan ortaya çıkaran özneler durumuna gelmektedirler. Çünkü panoptik iktidar, yalnızca toplumun bütününe değil, aynı zamanda toplumdaki her bireyi de ömrünün sonuna kadar gözetlemektedir (Foucault, 2014, s. 65). Doğdukları andan itibaren ömrünün sonuna kadar izlenen öznelerin de esasında normları içselleştirmekten başka şansı kalmamaktadır. Bunun bir kötü niyetlilik olduğunu ifade eden Foucault (2012, s. 98), herkesin durduğu tarafa uygun olarak, ötekilerin hepsi veyahut bir kısmı tarafından gözetlendiğini ve bu durumda da bütünlüklü bir güvensizlik unsuruyla yüz yüze geldiğini, zira salt noktanın olmadığını söylemektedir. Foucault'un da ifade ettiği üzere, iktidarın amaçları doğrultusunda bireylerin sürekli gözetlenmesi ve bu gözetlemelerde mutlak doğrularla mutlak noktaların olmaması, toplumlarda önemli derecede güvensizlik yaratmaktadır.

Tüm bunların yanı sıra Foucault (2019, s. 318), günümüzün toplumunun gösteri değil, gözetim toplumu olduğunu söylemektedir. O'na göre imgeler yüzeyinin altında, bedenler derinden sarılmaktadır. Değişimlerin önemli soyutlamalarının ardında, faydalı kuvvetlerin somut, aynı zamanda da titizlikle eğitilmeleri devam etmektedir. İletişim akımları bilginin merkezîleşmesi toplanmasının destekçisidir. İşaretler oyunu, iktidarın uzun süre varlığını devam ettirmesini sağlamaktadır. Bireyin tamamiyeti, toplumsal sistemce baskı altına alınmış, sakatlanmış ve bozulmuş değildir; ancak bireyler, bu sistemde totaliter kuvvetler ile bedenler stratejisine uygun olarak dikkatle üretilmiştir. Bireyler artık iktidar etkileri tarafından kuşatılmış olarak, panoptikon makinesinin içindedir. Daha öz bir deyişle, panoptikon artık yaşamın kendisi haline gelmiştir ve bireyler de söz konusu panoptikon mekanizmasının içerisinde hayatlarını sürdürmektedir.

Günümüz toplumlarına gelindiğinde ise gözetim sistemleri için üç temel kavramdan bahsedilmektedir: Panoptikon, süperpanoptikon, sinoptikon (Öztürk, 2013, s. 132). Bu kavramlara kısaca değinmek gerekirse, panoptikon, iktidarın kendisini göstermeden, görebilmesine imkân vermekle birlikte, günümüz toplumu için yetersiz kalmaktadır. Bu nedenle süperpanoptikon kavramından bahsedilmektedir ve GPS cihazları, her yerde bulunan kameralar, cep telefonları, internet alışverişleri, paylaşım siteleri ya da sosyal medya gibi unsurlar süperpanoptikonun bir parçasıdır. Daha açık bir deyişle atılan her adım ve yapılan her harekette, izlenilme güdüsüyle bütünüyle suç ortağı haline gelen bireyler ve denetim sistemlerindeki bu değişim, süperpanoptikon olarak adlandırılmaktadır. Çok'un az'ı izlemesi olan sinoptikon ise radyo, televizyon gibi kitle iletişim araçlarıdır (Öztürk, 2013, s. 133-138-140) (Poster, 2014, s. 549). Süperpanoptikonun öz ile panoptikonun dijitalleşmiş hali olduğunu söylemek mümkündür.

Süperpanoptikon ve sinoptikon kavramlarına omniptikon da eklenmiştir. Tüm bu kavramların ortak noktası ise panoptikondan farklı olarak bireysel olarak rıza ve gönüllüğün olmasıdır. Ayrıca iktidarın panoptikondaki sıkıcı denetimi, omniptikon ile birlikte haz veren, eğlenceli bir hale dönüşmektedir (Okmeydan, 2017, s. 45). Bunun için de sosyal medya güzel bir örnektir. Gözetlenmekten keyif alınan bir alan olarak sosyal medyayı omniptikon içerisine koymak mümkündür.

“BÜYÜK BİRADER”İN PANOPTİKONU BAĞLAMINDA *THE CAPTURE* DİZİSİNİN ANALİZİ

İngiltere yapımı olan *The Capture* dizisinde, Shaun isimli bir asker üzerinden, iktidarın halkın her anını gözetlemesi ve bunun da ötesine geçerek, mobese görüntülerinde “Düzeltilme” adı verdikleri bir uygulama yapmaları anlatılmaktadır. Bu bağlamda, söz konusu başlık altında *The Capture* dizisi, gözetim, iktidar, enformasyon, panoptikon kavramları ve George Orwell'in *1984* eserindeki alıntılar ile “Büyük Birader” imgesi üzerinden analiz edilecektir.

Dizi, mobese görüntülerinin izlendiği bir merkezle başlamaktadır. Buradaki görevlilerden biri, sokaktaki bir çifti izlerken, dikkatini çeken bir şeyler olmakta ve polisleri sokağa yönlendirmektedir. Dizinin açılış sahnesi, bireylerin, iktidar tarafından nasıl bir gözetim ve denetim altında olduğunu göstermektedir. Her sokağın izlendiği kameralar ile ev içi alandan çıkıldığı andan itibaren, görülmeyen bir göz tarafından izlenen bireylerin, her adımları kontrol altındadır. Herhangi bir sorun durumunda ise etrafta başka kimsenin olmasına gerek olmadan, panoptik aygıt olan mobeseler vasıtasıyla iktidar aygıtları yönlendirilmektedir. Bu bağlamda günümüzün en büyük enformasyon kaynaklarından olan

mobese kameralarının, yine günümüzün en büyük panoptik aygıtlardan biri olduğunu söylemek mümkündür. Bu sahne 1984 romanındaki şu cümlelerle benzerlik taşımaktadır:

“Büyük Birader’in gözleri paranın üstünden bile sizi izliyordu. Paraların, pulların, kitap kapaklarının, bayrakların, posterlerin, sigara paketlerinin üstünden... Her yerden. Hep sizi izleyen o gözler ve sizi sarıp kuşatan o ses. Uykuda ya da uyanık, çalışırken ya da yemek yerken, içeride ya da dışarıda, banyoda ya da yatakta... Kaçış yoktu. Kafatasınızın içindeki birkaç santimetreküp dışında, hiçbir şey sizin değildi” (Orwell, 2019, s. 37).

Romandaki “Büyük Birader” gibi, dizideki iktidarın da çok fazla gözü vardır. Bireyler her yerden ve her an izlenmektedir. Romanda kafanın içerisindeki birkaç santimetreküp dışında, günümüzde ve dizide ise ev içi alan dışında, hiçbir şey özel değildir.

Daha sonra Shaun isimli bir İngiliz asker gösterilmektedir. Shaun askeri kaskın kamerasına kaydedilen, çatışma sırasında bir Taliban mahkûmu vurduğu gerekçesiyle yargılanmaktadır. Görüntülerde vurduktan sonra “Geri çekil” diye bağırdığı görülmektedir. Bu yüzden de Shaun suçlu bulunmaktadır. Fakat Shaun’un Avukatı Hannah ve Savcı Charlie, mahkemede Uzman Levy’i konuşturmuştur. Levy, bu kameralarda ses ve görüntünün uyuşmadığını, sesin 5 saniye sonra geldiğini söylemektedir. Shaun bunun üzerine haklı bulunmakta ve serbest bırakılmaktadır. Bu sahne ile esasında iktidarın en büyük gözetim aygıtı olan ve çoğunlukla da en büyük kanıt olan kameraların ne denli güvenilir olabileceği ortaya konmaktadır.

Dizinin başında gösterilen sahnedeki çiftin Hannah ve Shaun olduğu görülmektedir. İkisi vedalaşmakta ve Hannah otobüse binmektedir. Ancak mobese merkezindeki canlı izlenen görüntülerde ise Shaun’un Hannah’a şiddet uyguladığı, sürükleyerek arabasına bindirdiği görülmektedir. Cinayet dedektifi Rachel, görüntüleri polis merkezindeki CCTV birimine göndermekte ve Shaun’un kimliği, yüz tarama teknolojisiyle belirlenmektedir. Gösterilen sistem, iktidar, enformasyon ve gözetim üçlüsünün en iyi örneklerindedir. Bütün vatandaşların bilgilerinin depolandığı sistemde, bir videodaki yüz alınmakta ve sistem, vatandaşın kimliğini bulmaktadır. Söz konusu sistem, iktidarın gözünün her yerde olduğunu ve aynı zamanda bireylere ait tüm bilgilerin, yeri geldiğinde kullanılmak üzere depolandığını göstermektedir. Kitaptaki benzer satırlar ise şu şekildedir:

“Nereye baksanız, siyah bıyıklı surat karşınızdaydı. Biri de hemen karşiki evin ön cephesindeydi. ‘Büyük Birader’in Gözü Üstünde’ yazan posterdeki kapkara gözler Winston’ın gözlerine dikilmişti... Tele-ekran aynı anda hem alıcı hem de verici işlevi görüyordu. Fısıltıyla konuşmadığı sürece Winston’ın çıkardığı her ses tele-ekran tarafından alınıyordu; dahası, madeni levhanın görüş alanında kaldığı sürece Winston işitilmekle kalmıyor, görülebiliyordu da. Hiç kuşkusuz, ne zaman izlendiğinizi anlamamız olanaksızdı. Düşünce Polisi’nin, kime ne zaman ve hangi sistemle bağlandığını kestirmek çok zordu. Herkesi her an izliyor da olabilirlerdi. Ama size istedikleri zaman bağlanabildikleri açıktı. Çıkardığınız her sesin duyulduğunu, karanlıkta olmadığınız sürece her hareketinizin gözetlendiğini varsayarak yaşamak zorundaydınız; zorunda olmak ne söz, artık içgüdüye dönüşmüş bir alışkanlıkla öyle yaşıyordunuz” (Orwell, 2019, s. 12-13).

Distopik bir roman olan *1984*’te tasvir edilen gözetlenme, artık yaşamın her anına yayılmış ve bireyler panoptik aygıtın içerisinde yaşamaya ve bu durumu kanıksamaya başlamıştır. “Büyük Birader”in herkese ve her yere yeten gücünün, teknolojiyle ne kadar kolayca yapılabildiği dizide gösterilmektedir.

Diziye dönüldüğünde ise yakalanan Shaun, görüntüleri reddetmektedir. Olayı araştıran Rachel, görüntülerin silindiğini fark etmektedir. Rachel’in birlikte çalıştığı ve onun üst rütbesinde olan Gemma ise Rachel’a, “Tanrılar böyle istedi” demekte ve bununla iktidarı, yani egemen gücü kastetmektedir. Ayrıca Shaun’un arabasında ya da evinde Hannah’a ait hiçbir DNA izi yoktur. Bununla birlikte, Hannah’ın cesedi de yoktur. Ancak, tek delil de olsa en büyük kanıtı, iktidarın gözü olan mobese görüntüleri oluşturmaktadır. Mobese kayıtlarının yanlış olamayacağı vurgulanmaktadır, çünkü mobese iktidardır ve iktidar, hata yapmaz. Bu bağlamda romandaki şu cümleler önemlidir:

“Daldığı düşüncelerin tadı tuzu kalmamıştı. Geçmiş yalnızca değiştirilmekle kalmamış, resmen yok edilmiş, diye geçirdi aklından. İnsan, kendi belleği dışında hiçbir kayıt olmayınca en belirgin gerçeği bile nasıl kanıtlayabilirdi ki?” (Orwell, 2019, s. 46).

Dizide Shaun’un tek kanıtı kendi zihnidir. Ancak romandaki Winston’ın da söylediği gibi, yaşanan bu gerçeği kanıtlayabilmesinin bir yolu yoktur. Çünkü iktidarın gözü olan kameraların söylediği, Shaun söylediklerinden daha güvenilir ve iktidarın gerçeği, gerçeğin kendisinden daha gerçektir.

Başka bir sahnede ise Rachel, CCTV verilerinin depolandığı, aynı zamanda canlı olarak izlenebildiği “gözetim odasında”, sisteme Shaun’un adını girmekte ve bütün sokaklarda Shaun taranmaya

başlanmaktadır. Bu sistem de yine gözetim, enformasyon ve iktidar üçlemesini anlatan örneklerdendir. Sistemde, sokaktaki tüm vatandaşlar taranmakta ve Shaun aranmaktadır. Önce Sahun'un yeri bulunmakta, sonra eşleştirme yapılmakta, ardından sokağın net yeri ve sokaktaki diğer mobeseler izlenmektedir. Bu bağlamda, söz konusu odanın ideal bir denetim mekanizması olduğunu söylemek gerekmektedir. Bu sahne için ise romandaki şu satırlar çok uygundur:

""Biz ölmüşüz", dedi Winston. "Biz ölmüşüz", diye yineledi Julia, görev bilircesine. "Siz ölmüşsünüz," deyiverdi arkalarından acımasız bir ses... Julia, soluk soluğa, "Resmin arkasından geldi", dedi".

""Resmin arkasından geldi" dedi ses. "Olduğunuz yerde kalın. Emir verilmedikçe kıpırdamayın" ... Kaçıp canlarını kurtarmak, evden kaçıp gitmek için artık çok geçti; akıllarının ucundan bile geçmiyordu kaçmak. Duvardan gelen acımasız sese boyun eğmemek olanaksızdı. Duvardaki resim yere düşmüş, arkasından bir tele-ekran belirivermişti"

""Artık bizi görebiliyorlar", dedi Julia. "Artık sizi görebiliyoruz", dedi ses" (Orwell, 2019, s. 239-240).

Dizide de romandaki gibi ideal bir gözetim mekanizması söz konusudur ve her an kusursuz bir şekilde gözetlenebilmektedir. Birine ulaşmak istediklerinde ise gözetim odasından dakikalar içerisinde bulabilmektedirler.

Ardından Shaun'u, Patrick ve Karen isimli polisler takip etmekte, Rachel ise mobeselerden izlemektedir. Rachel, takipteki polisler "Geride kalın, ben buradan takip ediyorum" demekte ve canlı olarak izlediği mobese görüntülerinin gerçekliğinden şüphe etmemektedir. İktidarın gözünden şüphe etmek, iktidardan şüphe etmekle eşdeğerdir ve bu kabul edilemez bir şeydir.

Bu sırada otostop çektiği araçtaki kişi Shaun'u kaçırmaktadır. Rachel, mobeselerden izlediği Shaun'un yerini Patrick ve Karen'a söylemektedir. Ancak, polisler oraya gittiklerinde, Rachel'in mobeselerden canlı olarak izlediğini düşündüğü görüntüleri görememektedirler. Çünkü mobese görüntüleriyle oynanmaktadır. Shaun, özel bir eve getirilmektedir. Evde büyük bir sistem kuruludur. CCTV görüntülerinin olduğu gizli bir yer olan bu evin yetkilisi Frank'tır. Bu sahneyle "Büyük Birader" in, CCTV kayıtlarının olduğu polis merkezi değil, Frank'ın başında bulunduğu ev olduğu gösterilmektedir. Polis merkezindeki sistem, yalnızca "Büyük Birader" in gözetim ve denetim aygıtlarından, ayrıca enformasyonu

depoladığı sistemlerden biridir. Bu evdeki gözetim ise gizlidir. Esas iktidarı, başka bir deyişle egemen gücü sorgulatan bu sahnede, polis merkezinin iktidarın yalnızca bir aygıtı olabileceği ortaya konmaktadır.

Shaun’u takip eden Patrick ve Karen arasında dikkat çekici bir konuşma geçmektedir. Patrick, “Gizli sincapların işimizi yapmamıza engel olmasından sıkıldım” demektedir, Karen “Ulusal güvenlik sorunları” diye kinayeli bir cevap vermekte ve yaptıkları her şeyde, ulusal güvenlik sorunları bahanesine sığınmalarını eleştirmektedir. Patrick de “Gölgeleri temizleyecekleri bizi de başkasıyla değiştirecekler” demektedir. Bu sahneyle, Rachel’in ortaya çıkarmaya çalıştığı gerçeğin, Patrick ve Karen tarafından zaten bilindiği, ancak iktidara karşı gelemeyeceklerinden dolayı sessiz kaldıkları görülmektedir. Egemen güç olan iktidar, her şeyin en iyisini bilmekte ve ulusal güvenlik gerekçesiyle kendi doğrularını yaratmaktadır. Çünkü toplumun doğruları, iktidarın doğrularına göre şekillenmektedir. Romanda da bu duruma çok uygun satırlar bulunmaktadır:

“Times’ın belirli bir sayısında gerekli görülen tüm düzeltmeler bir araya getirilip harman edilir edilmez, o sayı yeniden basılıyor, asıl nüsha yok ediliyor ve arşive onun yerine düzeltilmiş nüsha konuyordu. Bu sürekli değiştirme işlemi yalnızca gazeteler için değil, kitaplar, süreli yayınlar, broşürler, posterler, kitapçıklar, filmler, ses bantları, karikatürler, fotoğraflar, siyasal ya da ideolojik bakımdan önem taşıyabilecek her türlü kitap ve belge için geçerliydi” (Orwell, 2019, s. 50).

Romanda, ideolojik belgeler sürekli olarak “düzeltilmektedir”. Ancak buradaki düzeltme, tarihle oynamaya karşılık gelmektedir. Dizide de “Düzeltilme” yapılmaktadır. Buradaki düzeltme ise iktidarın, metinlerle değil, insanlarla oynamasıyla gerçekleşmektedir. İktidar, istediği kişileri suçlu ilan etmekte ve hapse göndermektedir. Romanda metinlerin eski nüshaları, dizide ise görüntü kayıtları yok edilmektedir.

Rachel, Shaun’u kaçırdıklarını düşündüğü eve baskın düzenlemektedir. Frank ve ekibi ise yanlış adrese yapılan bu baskını gözetlemektedir. Shaun, Frank’ın elinden kaçmayı başarmakta ve daha önce suçsuzluğunu ispatlayan Levy’e gitmektedir. Görüntüleri incelemesini istemektedir. Bu sırada Rachel, Shaun’u kaçırdıklarını gördüğü mobese görüntülerini tekrar izlemek istemekte ve bu görüntülerin de silindiğini öğrenmektedir. Daha sonra Levy, Rachel’la görüşmektedir. Levy, videodaki mantığı çözmüştür. Mobese görüntülerinin arasına, daha önceden çekilmiş videolar eklenmekte ve bunun kusursuz olması için de görüntüyü tamamen kapatan bir temizleme kullanılmaktadır. Shaun’un olayında bu bir otobüstür ve Rachel, daha önceki “Düzeltilme”nin uygulandığı görüntülerde, her zaman beyaz bir kamyonun geçtiğini

fark etmektedir. "Büyük Birader" yalnızca gözetlememekte, silmekte, yeniden düzenlemekte ya da hiç olmayan görüntüler üretmektedir. Bu da iktidarın gücünü sergilemektedir. Romanda da buna çok benzer olaylar yaşanmaktadır:

"Arşiv Dairesi'nin, Winston'ın çalıştığı bölümden çok daha büyük olan bir bölümünde çalışanların görevi, geçersiz kılınmış ve yok edilmesi gereken kitaplar, gazeteler ve başka belgelerin tüm nüshalarını bulup çıkarmak ve toplamaktı. Times gazetesinin, siyasal saflaşmadaki değişiklikler ya da Büyük Birader'in yanlış kehanetleri yüzünden pek çok kez yeniden yazılmış bir sayısı arşivde aslının tarihiyle yerini alıyor, geride onunla çelişebilecek tek bir sayı kalmıyordu. Kitaplar da durmadan toplatılıp yeniden yazılıyor ve yapılan değişikliklerden söz edilmeksizin yeniden yayımlanıyordu. Winston'a iletilen ve gerekli işlemi yapar yapmaz ortadan kaldırdığı yazılı yönergelerde, bir sahtecilik yapılması gerektiğine ilişkin en küçük bir açıklama, hatta bir sezdirme bile kesinlikle yer almıyordu; yalnızca doğruluk adına düzeltilmesi gereken anlam kaymaları, yanlışlar, baskı hataları ya da alıntı yanlışlarından söz ediliyordu" (Orwell, 2019, s. 51).

Romanda da dizide de tamamen gizli yapılan bu "Düzeltilme" olayında, yalnızca iktidarın çıkarları baz alınmaktadır. "Büyük Birader" her an gözetlemektedir, ancak artık yalnızca gözetlemek yetmemektedir.

Shaun polislerden kaçarken, ona yardım etmek istediklerini söyleyen başka bir ekip tarafından kaçırılmaktadır. Bu arada Frank'ın ekibi, olayı çözen Levy ile "Düzeltilme"yi ortaya koymaya çalışan Hannah'ı öldürmektedir. Çünkü önemli olan egemenin işini engelsiz bir şekilde yapabilmesidir ve onların gözünde bu ulusal güvenlik için gereklidir.

Rachel'in operasyonu ortak yürüttüğü Gemma ile patronu Danny'nin Frank'a çalıştığı ve polis merkezinin de Frank tarafından gözetlendiği görülmektedir. Rachel, Frank'ın bulunduğu gerçek evi bulmaktadır. Mobeselerde görülen evle birebir aynıdır. Rachel, "Yalan söylemenin en iyi yolu, gerçeğe olabildiğince yakın durmaktır" demektedir. Çünkü gözetleme, içerisinde kontrol ve baskıyı barındırır da esas olan bireylerin ikna olmasıdır; izledikleri görüntülerin gerçekliğine ya da gözetlemelerin onların yararına yapıldığına ikna olmak gibi. Bu yüzden, gerçeğe yalan arasında duran iktidar, bireylerde şüphe uyandırmamaktadır. Bu da kitaptaki şu cümleleri akla getirmektedir:

“Aslında, Winston’ın da bildiği gibi, çikolata tayı o hafta sonunda otuz gramdan yirmi grama indirilecekti. Tek gereken, başlangıçtaki vaadi, nisan ayı içinde çikolata tayınında azaltıma gitmek zorunda kalınabileceğine ilişkin bir uyarıyla değiştirmektir” (Orwell, 2019, s. 49-50).

Gerçeğe yakın durmak, “gerçekliğe” ikna etmenin en etkili yoludur. Romanda “Büyük Birader”in yaptığı neredeyse her şeyi, günümüz toplumlarında iktidarlar zaten yapmaktadır. Dizide de buna işaret edilmektedir.

Tekrar diziyeye döndüğünde ise Shaun’u kaçırarlardan Alma ile Shaun arasında önemli bir konuşma geçmektedir. Alma, “İngiltere’de 6 milyon kamera var ve neredeyse hepsi internetli” demekte, Shaun, “Eğer internetlilerse hacklenebilirler mi?” diye sormaktadır. Alma, “Bu canını sıkıyor gibi gözüküyor” demekte, Shaun, “Şaşırtmıyor. “Büyük Birader” bizi izliyor” cevabını vermekte ve Alma da “Sadece izlemekle kalmıyor” demektedir. Çünkü daha öncede değinildiği üzere, iktidar yalnızca gözetlememekte, aynı zamanda bilgileri depolamakta ve kendi gerçekliğini yaratmaktadır. Bu bağlamda romandaki şu cümleler önemlidir: “Özgürlük köleliktir... İki artı iki beş eder... Tanrı İktidardır” (Orwell, 2019, s. 299).

Günümüz toplumlarında özgür olduğunu düşünen insanlar, gözetlemenin yaşamın her anına yayılmasından ve artık bireylerin, panoptik bir aygıtın içerisinde yaşıyor olmalarından dolayı esasında sahip olduklarını düşündükleri özgürlükten yoksundurlar. Polis merkezindeki görüntülerin silinmesinin ardından Gemma, Rachel’a “Tanrılar böyle istedi” demektedir. Tanrı, sadece romanda değil, dizide de iktidardır. Daha öncede değinildiği üzere, iktidar dizide kendi gerçekliğini yaratmakta ve var olan gerçeğin yerine, kendi gerçekliğini koymaktadır. Bu yüzden dizide de romandaki gibi iki artı iki beş etmektedir.

Daha sonra Alma, Shaun’u gizli bir yere götürmektedir. Ekibin başında Savcı Charlie vardır. Shaun’a “Düzeltilme”yi anlatmaktadırlar. Hannah’la birlikte, “Düzeltilme”yi ortaya çıkarmak için bunu planladıklarını, “Düzeltilme” yüzünden içeride yatan bir sürü kişi olduğunu söylemektedirler. İstihbaratın bu oyununu bozmak için, söz konusu planı yaptıklarını anlatan Charlie, Shaun’a görülen davadaki ününden dolayı kendisini seçtiklerini söylemektedir. Bu sırada her şeyi çözen Rachel görevden uzaklaştırılmıştır. Patrick ise videolarda montajı yapabilmek için yapılan gecikmeden dolayı, Hannah’ın aslında bir önceki otobüste olduğunu fark etmektedir. Bir önceki otobüsün görüntülerine ulaşmakta ve

Hannah'ın orada olduğunu, videonun oynanmış olduğunu çözmektedir. Charlie'nin ekibi, iktidar kadar kusursuz çalışmamaktadır ve hata yapmışlardır.

Rachel'in patronu Danny, Rachel'a her şeyi anlatmaktadır. "Düzeltilme"nin küresel bir şey olduğunu söylemektedir. Bunun üzerine Rachel ve Patrick, Shaun'un kaçmasına yardım etmektedir. Yaşanan sorunlardan dolayı, Frank'ın patronu Jessica gelmektedir. Bu sırada, yine bir "Düzeltilme" videosu yapan Frank'ın ekibi, Shaun'un kızını kaçırdığı görüntüleri televizyonda yayınlamaktadır. Esasında Shaun'u yakalamak için onlar kaçırmıştır. Egemen gücün, istediğini elde edene kadar herkesi yönlendirme gücüne sahip olduğunu gösteren bu sahne ile yine iktidarın gücü sergilenmektedir.

Başka bir sahnede Rachel ile Frank, Gemma ve Danny konuşmaktadır. Danny, "Düzeltilme, istihbaratı kanıtla çeviriyor ve radikalleri sokaktan uzak tutuyor" demektedir. Rachel'a gözetim odasını göstermektedirler. Gemma, 23 bine yakın şüpheliyi izlediklerini ve bunun için bir veri tabanı üzerinde çalıştıklarını söylemektedir. Sosyal medyanın kaynak malzemesi olduğunu ve buradaki fotoğrafları kullandıklarını, her şüpheli için 3D bir model yaptıklarını anlatmaktadır. Rachel, "Bunca insanın suçlarını siz mi yaratıyorsunuz?" diye sormaktadır. Toplumda, düzeni bozduğuna inandıkları kişilere suçlar yaratan, bu suçlar için delilleri de hazırlayan iktidar, artık gözetlemenin çok ötesindedir. Bu perspektifle, romandaki şu cümlelerle bağ kurmak mümkündür:

"İster 'Kahrolsun Büyük Birader' yazsın, ister yazmaktan vazgeçsin, hiçbir şey fark etmeyecekti. İster günceyi sürdürsün, ister sürdürmesin, hiçbir şey fark etmeyecekti. Düşünce Polisi onu nasıl olsa yakalayacaktı. Hiçbir şey yazmamış olsaydı bile, tüm öteki suçları da içeren temel suçu işlemiştii" (Orwell, 2019, s. 29).

Esasında temel olarak dizide de romanda aynı şey söz konusudur. Dizide ne yaptığın ya da ne yapmadığın değil, ne yapma potansiyelinin olduğu önemlidir ve iktidar için tehdit oluşturan bireyler, yaratılan delillerle hapse atılmaktadır. Romanda ise bunun farklı versiyonu vardır. Birey hiçbir şey yapmasa bile düşünmesi bir tehdit olarak algılanmakta, düşünce suçlusu ilan edilmekte ve cezalandırılmaktadır.

Tekrar diziyeye döndüğünde Shaun "Düzeltilme"nin ortaya çıkmaması için kızıyla tehdit edilmektedir ve suçu üstlenmek zorunda bırakılmaktadır. Frank, Shaun'a "Bize karşı komplo kuranlara yardım ederek ülkene hizmet etmiş olacaksın... Cezan hafif olacak. Fedakârlığın unutulmayacak..."

demektedir. İktidar, her şeyi planlamıştır. Önemli olan gerçek değil, iktidarın gerçekliği ve sistemin işlemesidir. Gözetleme, vatandaşın yararına yapılmaktadır ve güvenilirliğinden şüphe duyulmamalıdır. İktidar, sistemin devamlılığı için her şeyi yapmaktadır.

““Güncene, “Özgürlük, iki kere iki dört eder diyebilmektir” diye yazdığını anımsıyor musun?” diye sordu. “Evet”, dedi Winston. O’Brien, başparmağını kapatarak sol elini tersinden Winston’a gösterdi. “Kaç parmağımı görüyorsun, Winston?””

““Dört.” “Peki, Parti dört değil de beş diyorsa, o zaman kaç?” “Dört”. Winston acıyla inledi...”

““Kaç parmak görüyorsun, Winston?” “Dört”. İbre altmışa yükseldi... İbre yeniden yükselmiş olmalıydı, ama Winston kadrana bakamıyordu...”

““Kaç parmak var, Winston?” “Dört! Kesin şunu, kesin! Nasıl yaparsınız? Dört! Dört!” “Kaç parmak, Winston?” “Beş! Beş! Beş!”” (Orwell, 2019, s. 269-270). Dizinin ve kitabın özü, iktidarın gerçeklerinin, her şeyin üzerinde olduğunu ortaya koymaktadır.

Daha sonra Rachel ve Gemma arasında geçen konuşma gösterilmektedir. Charlie’nin ekibi orijinal görüntüleri internete yüklemiştir ve artık iki farklı görüntü dolaşmaktadır. Rachel, otobüsteki görüntüleri verirse, “Düzeltilme” ortaya çıkacaktır. Gemma, “Eğer görüntüleri verirsen, son 20 yıldır mobeselerden yakalanan tüm suçlular tuzak kurulduğunu söyleyecek... Ve gelecek suçlarda? Halk, bir daha asla video kayıtlarına inanmaz... “Düzeltilme” bir gerçektir. Halk cahilliğiyle memnun ve bu şekilde daha iyiler” demekte ve Rachel’ı da onlarla çalışmaya davet etmektedir. Gemma ayrıca, yalnızca yaşadığını bildiklerini görüntüleri ürettiklerini, emin oldukları ama ispatlayamadıkları durumlarda “Düzeltilme” yaptıklarını söylemektedir. Daha sonra “Hangisi daha doğru? Teröristlerin ifadesi mi bizim görüntülerimiz mi?” diye sormaktadır. “Düzeltilme sahte kanıt değil, yeniden canlandırılmış gerçek” diye de eklemektedir.

Gemma’nın söylemleri, egemen güç ve halk ayrımını vurgulayan güzel bir sahnedir. Kendi gerçekliğini yaratan iktidar için esas gerçek önemli değildir. İktidarın inandığı gerçek, tüm toplumun gerçeği olmak zorundadır, çünkü ulusal güvenlik bunu gerektirmektedir. Panoptik aygıtın içerisinde yaşayan halk ise iktidarın gözünü sürekli üzerinde hissederek davranmak zorunda bırakılmaktadır. Gemma’nın bu sözleri, romandaki partinin sloganıyla benzerdir: “Savaş Barıştır, Özgürlük Köleliktir, Cahillik Güçtür” (Orwell, 2019, s. 14).

Son sahnede ise Jessica, evden ayrılmaktadır. Frank evde onlar için çalışan köstebekler olduğunu fark etmektedir. Jessica da bunun üzerine "Sen herkesi izlerken, seni izlemeyen birisi olmadığını düşünme" demektedir. Bu sahne esas "Büyük Birader"ın, Frank'ın da patronu olan biri olduğunu göstermektedir. Hiç görülmeyen, sadece varlığı hissettirilen biri. Onun gözü herkesin üzerindedir, ancak kimse onu görememektedir. Bu da romandaki şu cümlelerle eşdeğerdir:

"Burada anlatılanlar temelinde, önceden hiçbir şey bilmeyen biri bile, Okyanusya toplumunun genel yapısını anlayabilir. Piramidin tepesinde Büyük Birader oturmaktadır. Büyük Birader yanılmaz ve her şeye kadir. Tüm başarılar, tüm kazanımlar, tüm zaferler, tüm bilimsel buluşlar, tüm bilgiler, tüm bilgelikler, tüm mutluluklar ve tüm erdemler doğrudan onun önderliğinden doğar ve ondan esinlenir. Büyük Birader'i bugüne kadar gören olmamıştır. O, duvarlardaki posterlerde bir yüz, tele-ekranlarda bir sestir" (Orwell, 2019, s. 225). Tıpkı romandaki gibi dizideki "Büyük Birader" de hiç görülmemiştir. O sadece çalışanları olan, her şeyi gözetleyenleri dahi gözetleyen, büyük bir gözetim mekanizmasının sahibidir.

SONUÇ

Foucault, iktidarın birçok şeyi gözetlediğini ve bunun cezalandırmaktan daha caydırıcı olduğunu söylemektedir. Herkesin ayrı ayrı gözetlendiği günümüz toplumlarında, iktidarın yöntemleri, herkesi kendi kendisini kontrol etmeye zorlamaktadır. İktidar, artık gözün iktidarındır ve bu iktidarda, hakikat diye bir şey yoktur. Daha açık bir deyişle, hakikat, iktidara göre şekillenmekte ve Foucault buna hakikat siyaseti demektedir (Foucault, 2012, s. 23; Oranlı, 2014, s. 44).

Gözetim ve iktidar ilişkisinde enformasyon da önemli bir yere sahiptir. Gözetimle iç içe olan enformasyon toplumuyla ilgili Castells, yurttaşlarla ilgili bilgilerin, iktidarların elinde olduğunu ve iktidarların çıkarları doğrultusunda kullanıldığını söylemektedir (Castells, 2016, s. 14). Hobsbawn da iktidarların her geçen gün elde ettikleri enformasyonun çokluğuna vurgu yapmaktadır (Hobsbawn, 2011, s. 42). İktidarın bireyleri gözetlemesi ve enformasyon elde etmesi bağlamında, panoptikon önemli bir kavram olarak ortaya çıkmaktadır. Foucault, bireylerin panoptikon makinesi içinde olduğunu söyleyerek de bu öneme işaret etmektedir (Foucault, 2019, s. 318).

Gözetim enformasyon toplumu ve iktidar ışığında *1984* romanıyla, dizinin harmanlanarak incelenmesinde şu sonuçlara varılmaktadır: Dizi, bireylerin nasıl bir denetim ve gözetim altında

olduklarıyla başlamakta, bu da romandaki “Büyük Birader’in gözleri her yerden sizi izliyor” cümlesine tekabül etmektedir. Her ikisinde de bireyler sürekli olarak izlenmektedir.

Dizide kullanılan yüz tarama teknolojisi, iktidar, enformasyon ve gözetim üçlüsünü iyi bir şekilde özetlemektedir. Tüm vatandaşların bilgilerinin depolandığı bu sistemle, romandaki “Büyük Birader’in Gözü Üzerinde” yazısı ve tele-ekrandan ne zaman izlendiğinin anlaşılabilmesi, ancak her an izleniyormuş gibi davranılması dizide kullanılan teknolojiyle bağlantılıdır.

Silinen görüntülerle ilgili Gemma’nın “Tanrılar böyle istedi” söylemi ve kitaptaki, “Tanrı İktidardır” söylemi özdeştir. Dizideki tek delilin Shaun’un söyledikleri olması, kitapta ise Winston’ın kafasındakiler olması da aynı şekilde türdeştir.

Dizide, Frank’ın başında bulunduğu gizli gözetim evi, görünmez göz nitelendirmesine karşılık gelmektedir. CCTV birimi ise yalnızca panoptik aygıtlardandır. Ayrıca ulusal güvenlik gerekçesiyle, kayıtlarla oynanmaktadır. Toplumun doğruları, iktidarın doğrularına göre şekillenmektedir. Romanda da tıpkı dizideki gibi Times’da ve ideolojik tüm metinlerde sürekli olarak gerekli düzenlemeler yapılmakta, yani değiştirilmektedir. Romanda asıl nüshalar, dizide de görüntüler yok edilmektedir ve her ikisinde de iktidarın gerçeği her şeyin üzerindedir.

Dizide Büyük Birader yalnızca gözetlemekle yetinmemekte, silmekte, değiştirmekte ve olmayan gerçekler yaratmaktadır. Tıpkı romanda Times’ın pek çok kez yeniden yazılması gibi. Ayrıca ikisi de tamamen gizli yapılmakta ve ima bile edilmemektedir.

Dizideki “Yalan söylemenin en iyi yolu, gerçeğe olabildiğince yakın durmaktır” söylemi, hakikat siyaseti kavramı bağlamında önemli olup, romanda da sistem benzer şekilde işlemekte ve yalnızca başlangıçtaki vaatler değiştirilerek, gerçeklikle oynanmaktadır.

Gemma, “Düzeltilme”nin radikalleri sokaktan uzak tuttuğunu söylemektedir. Ancak bu durumda da radikal olanların neye göre belirlendiği sorusu devreye girmektedir. Suçlular kime göre suçludur? Bunların cevabı da yalnızca iktidarda saklıdır. Çünkü hepsi iktidara göre şekillenmektedir. “Tanrı İktidardır... İki artı iki beş eder” cümleleri günümüzün yapısıyla birebir örtüşmektedir. Ayrıca romanda düşünce suçu kavramı geçmekte ve bu da günümüzle bağdaşmaktadır. Zira artık önemli olan bir şey yapmak değil, bir şey yapma potansiyeline sahip olmaktır.

Dizide Shaun, "Düzeltilme"nin ortaya çıkmaması, başka bir deyişle, iktidarın devamlılığı için işlemediği suçu üstlenmek zorunda kalmakta, romanda da Winston, iki kere ikinin beş ettiğini kabul etmek zorunda kalmaktadır. Yöntemler çok farklı olsa da ikisine de yapılan tamamen aynıdır.

Gemma'nın halkın cahilliğiyle mutlu olduğunu söylemesi ve romanda "Cahillik güçtür" yazması diziyle romanın benzer noktalarını tekrar ortaya koymaktadır. Son sahnede de "Büyük Birader" in dizide hiç görülmemeyen, sadece varlığı bilinen ve emirleri uygulanan, aynı zamanda Frank da dâhil olmak üzere herkesi gözetleyen bir olduğu ortaya konmaktadır. Romanda da "Büyük Birader" i bu güne kadar kimsenin görmediği ve onun sadece bir yüz, bir ses olduğu ifade edilmektedir.

Tüm bunlardan hareketle, hiç görünmeyen "Büyük Birader" in, görünmez gözün kendisi olduğunu söylemek mümkündür. Ayrıca, var olan söz konusu görünmez gözden dolayı bireyler artık yapamamakta ve isteyememektedir. Bu durum romanda, dizide ve günümüzde aynıdır. Hepsinde iktidarın çıkarları her şeyin üzerindedir. Bununla birlikte, iktidarın gerçeği, gerçeğin kendisini yenmektedir. İki artı ikinin beş etmesi ve uydurulmuş "gerçekliklerin", esas gerçeklerin yerini alması da buna iyi bir örnektir. Artık bireyler her an izlenmekte ve buna göre davranmaktadır. Ancak, yine de bireylerin suça karışmamasından ziyade suça karışma potansiyeline bile sahip olmamaları gerekmektedir. Çünkü iktidarla ters düşülen herhangi bir durumda, bireyler iktidar tarafından devre dışı bırakılmaktadır. Dizinin ve bu bağlamda, teknolojiyle birlikte günümüzün "Büyük Birader" i, romandakiyle aynı hatta daha sorunlu bir noktada durmaktadır. Her anın gözetlendiği günümüz enformasyon toplumlarında, panoptikon makinesi içinde yaşamaya mecbur bırakılan bireyler, gözetimi her an hissetmekte ve "Büyük Birader" in tüm acımasızlığına maruz kalmaktadır. Bundan böyle "Büyük Birader" in panoptikonu her yeredir ve hata kabul etmemektedir.

EXTENDED ABSTRACT

Foucault says that the government monitors many things and that this is more deterrent than punishment. In today's societies, where everyone is monitored individually, the government's methods force everyone to control themselves. Power is now the power of the eye, and in this power, there is no such thing as truth. More clearly, truth is shaped according to power, and Foucault calls this the politics of truth.

Information also has an important place in the relationship between surveillance and power. Regarding the information society intertwined with surveillance, Castells says that information about

citizens is in the hands of the powers that be and is used in line with the interests of the powers. Hobsbawm also emphasizes the abundance of information that governments obtain every day. In the context of the government's surveillance of individuals and securing information, panopticon emerges as an important concept. Foucault also points out this importance by saying individuals are in the panopticon machine.

The subject of this study, in which the TV series *The Capture* is discussed by comparing it with the novel *1984*, is to reveal the concepts of surveillance, information, and power in the context of the series and the common discourses in the novel. From this perspective, the study aims to reveal whether the series has commonalities with the concepts discussed and the novel, and the problem is to determine how the concepts in question are handled and what commonality they have with the novel. The work is important because it presents the partnerships between a dystopian novel and a series that reveals today's technology and functioning. The study using the discourse analysis method reaches the following conclusions: The series begins with the control and surveillance of individuals, which corresponds to the sentence in the novel, "Big Brother's eyes are watching you from everywhere." In both, individuals are constantly monitored.

The facial scanning technology used in the series summarizes the trio of power, information, and surveillance well. With this system where all citizens' information is stored, the text "Big Brother's Watch Is On It" in the novel and the inability to understand when the person is being watched from the telescreen, but acting as if they are being watched at all times, is related to the technology used in the series.

Regarding the deleted images, Gemma's statement "The Gods wanted it this way" and the statement in the book, "God is Power" are identical. It is equally homogeneous that the only evidence in the series is what Shaun said, while in the book it is what is in Winston's mind.

In the series, the secret surveillance house that Frank heads corresponds to the description of the invisible eye. CCTV unit is only a panoptic device. Additionally, records are tampered with for reasons of national security. The truths of society are shaped according to the truths of the government. In the novel, just like in the TV series, necessary edits are constantly made, that is, changed, in the Times and

all ideological texts. In the novel, the original copies are destroyed, and in the TV series, the images are destroyed, and in both of them, the truth of power is above everything else.

In the series, Big Brother is not content with just spying, he deletes, changes, and creates non-existent realities. Just like the Times is rewritten many times in the novel. Moreover, both of them are done completely secretly and are not even hinted at.

The statement in the series, "The best way to lie is to stay as close to the truth as possible" is important in the context of the concept of truth politics, and in the novel, the system works similarly and reality is manipulated by changing only the initial promises.

Gemma says "The Fix" keeps radicals off the streets. However, in this case, the question of how radicals are determined comes into play. According to whom are criminals guilty? The answer to these questions lies only in the government. Because they are all shaped according to power. The sentence "God is the power... Two plus two equals five" matches exactly with today's structure. Additionally, the concept of thought crime is mentioned in the novel and this is compatible with today. Because the important thing is not to do something anymore, but to have the potential to do something.

In the TV series, Shaun is forced to take responsibility for the crime he did not commit to prevent the "Correction" from occurring, in other words, to maintain the continuity of power, and in the novel, Winston is forced to accept that two and two make five. Although the methods are very different, what is done for both is the same.

Gemma's statement that she is happy with the ignorance of the people and her writing "Ignorance is power" in the novel reveal similar points between the series and the novel. In the last scene, it is revealed that "Big Brother" is someone who has never been seen in the series, whose existence is only known and whose orders are followed, and who is also spying on everyone, including Frank. In the novel, it is stated that no one has ever seen "Big Brother" and that he is just a face and a voice.

Based on all this, it is possible to say that the invisible "Big Brother" is the invisible eye itself. Moreover, due to the existing invisible eye, individuals can no longer do and want. This situation is the same in the novel, the TV series, and today. In all of them, the interests of the government are above everything else. However, the truth of power defeats the truth itself. A good example of this is that two plus two equals five and that made-up "realities" replace facts. Now individuals are monitored at all

times and behave accordingly. However, individuals should not even have the potential to be involved in crime, rather than not be involved in crime. Because in any situation that contradicts the government, individuals are disabled by the government. The series, and in this context, today's "Big Brother" with technology, stands at the same or even more problematic point as in the novel. In today's information society, where every moment is watched, individuals who are forced to live within the panopticon machine feel the surveillance at all times and are exposed to all the cruelty of "Big Brother". From now on, the panopticon of "Big Brother" is everywhere and admits no mistakes.

Çıkar Çatışması/Conflict of Interest

Yazar çıkar çatışması olmadığını beyan etmiştir. /The author declares that there is no conflict of interest.

Yazarların Katkıları/Author Contributions

Makale tek yazarlıdır. /The article has a single author.

This work is licensed under **Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License** (CC BY-NC 4.0).

KAYNAKÇA

- Becermen, M. (2014). Michel Foucault'da iktidar sorunu. *Doğu Batı Dergisi-Kitle ve İktidar*(69), 239-262.
- Canpolat, N. (2005). Foucault. N. Rigel içinde, *Kadife karanlık* (s. 75-139). Su Yayınevi.
- Castells, M. (2013). *Enformasyon çağı: Ekonomi toplum ve kültür-binyılın sonu*. (E. Kılıç, Çev.) Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Castells, M. (2016). *İletişim gücü*. (E. Kılıç, Çev.) Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Chanan, B., Kent, J. & Langdale, P. (Yönetmen). (2019). *The Capture*. İngiltere.
- Dolgun, U. (2004). Gözetim toplumunun yükselişi: Enformasyon toplumundan gözetim toplumuna. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 2(1), 55-74.
- Foucault, M. (2012). *İktidarın gözü*. (I. Ergüden, Çev.) Ayrıntı Yayınları.
- Foucault, M. (2014). *Özne ve iktidar*. (I. Ergüden, & O. Akınhay, Çev.) Ayrıntı Yayınları.
- Foucault, M. (2019). *Hapishanenin doğuşu*. (M. A. Kılıçbay, Çev.) İmge Kitapevi.
- Gambetti, Z. (2014). Foucault'dan Agamben'e olağanüstü halin sıradanlığına dair bir yanıt denemesi. *Cogito Dergisi-Michel Foucault*(70-71), 21-38.
- Hobsbawn, E. (2011). *Yeni yüzyılın eşliğinde*. (İ. Yıldız, Çev.) Yordam Kitap.
- Kılıç Özüölmez, P. (2019). Michel Foucault'nun iktidar ve özne kavramsallaştırmasına gözetim sorunu üzerinden bakmak: Black mirror-Arkangel. *Selçuk İletişim Dergisi*, 12(2), 630-655.
- Kumar, K. (2013). *Sanayi sonrası toplumdaki post-modern topluma-çağdaş dünyanın yeni kuramları*. (M. Küçük, Çev.) Dost Kitapevi.
- Laughey, D. (2010). *Medya çalışmaları-teoriler ve yaklaşımlar*. (A. Toprak, Çev.) Kalkedon Yayınları.
- Okmeydan, S. B. (2017). Postmodern kültürde gözetim toplumunun dönüşümü: "panoptikon"dan "sinoptikon" ve "omniptikon"a. *AJIT-e: Academic Journal of Information Technology*, 8(30), 45-69.
- Oranlı, İ. (2014). Biyo-Politikanın doğuşu ve Foucaultcu eleştiri. *Cogito Dergisi-Michel Foucault*. 70-71, 39-52.
- Orwell, G. (2019). *1984*. (C. Üster, Çev.) Can Yayınları.
- Özdel, G. (2012). Foucault bağlamında iktidarın görünmezliği ve "panoptikon" ile "iktidarın gözü" göstergeleri. *The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication*, 2(1), 22-29.
- Özmkas, U. (2014). Foucault: iktidardan biyoiktidara. *Cogito Dergisi-Michel Foucault*(70-71), 53-81.
- Öztürk, S. (2013). Filmlerle görünürlüğün dönüşümü: Panoptikon, süperpanoptikon, sinoptikon. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*(36), 132-151.
- Poster, M. (2014). Foucault, Deleuze ve yeni medya. *Cogito Dergisi-Michel Foucault*(70-71), 536-551.
- Ritzer, G., & Stepnisky, J. (2018). *Modern sosyoloji kuramları*. (H. Hülür, Çev.) De Ki Basım Yayım.